Voir Note explicative
See Explanatory Note
Ld. a mellékelt útmutatót! (HUN)

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
EURÓPAI EMBERI JOGI BÍRÓSÁG

Conseil de l'Europe - *Council of Europe – Európa Tanács*
Strasbourg, France / *Franciaország*

REQUÊTE
APPLICATION

présentée en application de l'article 34 de la Convention européenne des Droits de l'Homme, ainsi que articles 45 et 47 du Reglement de la Cour

under Article 34 of the European Convention on Human Rights and Rules 45 and 47 of the Rules of Court

az Európai Emberi Jogi Egyezmény 34. Cikke, valamint a Bíróság Szabályzatának 45. és 47. §-a alapján előterjesztett

KÉRELEM

IMPORTANT: La présente requête est un document juridique et peut affecter vos droits et obligations.
This application is a formal legal document and may affect your rights and obligations.

FIGYELEM! *E kérelem okirat, amely befolyásolhatja a kérelmező jogait és kötelezettségeit.*

I. – LES PARTIES
THE PARTIES
A FELEK

A. LE REQUÉRANT/LA REQUÉRANTE
THE APPLICANT
A KÉRELMEZŐ

(Renseignements à fournir concernant le requérant et son représentant éventuel)
(Fill in the following details of the applicant and the representative, if any)
(Adja meg a kérelmező, ill. az esetleges képviselő alább felsorolt adatait!)

1. Nom de famille:
Surname
Vezetékneve

2. Prénom(s):
First name(s)
Utóneve (i)

Magyar Helsinki Bizottság

Sexe:
Sex
Férfi/nő

3. Nationalité:
Nationality
Állampolgársága:

4. Profession:
Occupation
Foglalkozása

5. Date et lieu de naissance:
Date and place of birth
Születési ideje és helye

6. Domicile:
Permanent address
Állandó lakcíme
Magyarország, 1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36–38.
Magyarország, 1242 Budapest, Pf. 317.

7. Tel.N°:
Telefonszáma
+36 1 3214 323, +36 1 321 4327, +36 1 321 4141

8. Adresse actuelle
Present address
Jelenlegi lakcíme
Magyarország, 1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36–38.
Magyarország, 1242 Budapest, Pf. 317.

Le cas échénant, *(if any)*
9. Nom et prénom du représentant:
Name of representative
A képviselő neve
dr. Kádár András Kristóf
társelnök, törvényes képviselő

10. Profession du représentant:
Occupation of representative
A képviselő foglalkozása
ügyvéd

11. Adresse du représentant:
Address of representative
A képviselő címe

Magyarország, 1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36–38.
Magyarország, 1242 Budapest, Pf. 317.

12. Tel.n°
Telefonszáma

B. LA HAUTE PARTIE CONTRACTANTE
THE HIGH CONTRACTING PARTY
A MAGAS SZERZŐDŐ FÉL

(Indiquer ci-après le nom de l'Etat contre lequel la requête est dirigée)
(Fill in the name of the Country against which the application is directed)
(Adja meg azon Állam(ok) nevét, amely(ek) ellen a kérelmet előterjeszti!)

13. **Magyar Köztársaság**

II. - EXPOSÉ DES FAITS
STATEMENT OF THE FACTS
A TÉNYEK LEÍRÁSA

(Voir chapitre II. de la note explicative)
(See Part II. of the Explanatory Note)
(Ld. az útmutató II. részét!)

Si nécessaire, continuer sur une feuille séparée
Continue on a separate sheet if necessary
Szükség esetén a szöveg különíven folytatható

14.

1. A kérelmező tevékenysége a joghoz való hozzájutás kapcsán

A dr. Kádár András Kristóf társelnök által képviselt kérelmező Magyar Helsinki Bizottság 1989-ben alakult kiemelkedően közhasznú egyesület, amely figyelemmel kíséri a nemzetközi dokumentumokban biztosított emberi jogok magyarországi érvényesülését, és a közvélemény tájékoztatása mellett jogi segítséget nyújt mindazoknak, akik a Helsinki Bizottság tevékenységi körébe tartozó jogsérelemmel fordulnak hozzá. A Magyar Helsinki Bizottság erőfeszítéseket tesz annak érdekében, hogy a hazai jogszabályokban következetesen érvényesüljenek az emberi jogi normák; működési területén elősegíti a jogi oktatást és továbbképzést Magyarországon és a régióban. Két fő tevékenységi területe a menekülők és a más nemzetközi egyezmények alapján oltalomra szoruló külföldiek jogainak védelme, továbbá a rendvédelmi szervek és az igazságszolgáltatás működésének nyomon követése. Megkülönböztetett figyelmet fordít a fogvatartottak helyzetére, a védelemhez való jog és a törvény előtti egyenlőség elvének tényleges érvényesülésére.

A Magyar Helsinki Bizottság hosszú ideje törekszik arra, hogy az arra rászorultak minőségi és a gyakorlatban is elérhető, államilag finanszírozott jogi segítségnyújtásban részesüljenek. Projektjei során a szervezet elemezte és értékelte a jogi segítségnyújtással, illetve a kirendelt védői rendszerrel kapcsolatos strukturális problémákat, illetve szakmai és jogalkotási javaslatokat fogalmazott és fogalmaz meg azok megoldása érdekében. A strukturális problémák feltárása és a helyzet javítása érdekében tett lépések közül kiemelendő a Helsinki Bizottság 2005 és 2007 között lezajlott Büntetőjogi Segítségnyújtási Programja (lásd: http://helsinki.hu/Joghoz_valo_hozzajutas/Projektek/htmls/468), melynek célja egy, a kirendelt védői rendszerrel kapcsolatos visszásságokra megoldást kínáló gyakorlati modell kidolgozása és gyakorlatban való tesztelése volt. (A program tapasztalatait összefoglaló, 2007 júliusában megjelent, „Védtelenül" című tanulmány itt olvasható: http://helsinki.webdialog.hu/dokumentum/Vedtelenul.pdf.) A program egyik tanulsága az volt, hogy szükség van egy, a védői munka minőségének értékelésére szolgáló kritériumrendszer kidolgozására. E cél érdekében a Magyar Helsinki Bizottság 2008-ban elindított, a magyar büntető-igazságszolgáltatási rendszer kapcsán felmerülő emberi jogi problémák vizsgálatára irányuló, „A hatékony védelemhez való jog és a kirendelt védői rendszer reformja" című projektje keretében (lásd:

http://helsinki.hu/Joghoz_valo_hozzajutas/Projektek/htmls/554) százötven lezárt büntetőügy aktájának vizsgálatán keresztül elemezte a kirendelt és a meghatalmazott védői tevékenység szakmai színvonalát. A projekt keretében a Magyar Helsinki Bizottság – többek között az ügyvédi kamarák és az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium segítségével – kérdőívet dolgozott ki a védői munka értékelésére. A kutatás célja kettős volt: egyrészt annak vizsgálata, hogy a kidolgozott kérdőív megfelelő-e védői munka minőségének vizsgálatára, másrészt annak bizonyítása, hogy a bizottság által korábban feltárt strukturális hiányosságokból adódó problémák valóban léteznek. A kutatás 2009 februárjában zárult le, eredményei és az egyes európai országok jogi segítségnyújtási rendszerét vizsgáló „Hatékony védelemhez való jog és a joghoz való hozzájutás az Európai Unióban" projekt (lásd: http://helsinki.hu/Joghoz_valo_hozzajutas/Projektek/htmls/555) keretében született, Magyarországról szóló országjelentés megvitatására a Helsinki Bizottság 2009 áprilisában konferenciát szervezett. A bírósági akták elemzését, a „Hatékony védelem és a joghoz való hozzájutás az Európai Unióban" projekt keretében készült országjelentést és a szakmai konferencia tapasztalatait összegzi a következő tanulmány: A gyanú árnyékában – Kritikai elemzés a hatékony védelemhez való jog érvényesüléséről (lásd: http://helsinki.hu/dokumentum/A-gyanu-arnyekaban-final.pdf).

A projektek mellett a Helsinki Bizottság folyamatos lobbitevékenységet végez a kirendelt védői rendszer reformja érdekében, amelynek alapjául a projektek során született kutatási jelentések, ajánlások, modellek szolgálnak. A szervezet több alkalommal véleményezte például a jogi segítségnyújtással kapcsolatos törvénytervezeteket, koncepciókat (lásd: a http://helsinki.hu/Joghoz_valo_hozzajutas/Szakmai_anyagok/htmls/665), 2010 júliusában pedig felkérésére kutatást végzett a Budapest Ügyvédi Kamara számára a külföldön alkalmazott ügyvédi etikai kódexekkel kapcsolatban, és javaslatokat fogalmazott meg a tekintetben, hogy mit tartalmazzon a Budapesti Ügyvédi Kamara által elkészíteni kívánt, a kirendelt védőkre vonatkozó majdani etikai kódex.

2. Az adatkérés és annak célja

A Magyar Helsinki Bizottság eddigi kutatásai azt bizonyítják, hogy a magyar kirendelt védői rendszer jelenlegi formájában nem működik megfelelően, a problémahalmaz egyik sarokköve pedig az, hogy a nyomozó hatóság (így a rendőrség vagy az ügyészség) az illetékes ügyvédi kamara által összeállított kirendelhető ügyvédi névjegyzékből diszkrecionálisan választhat ügyvédet. Ez ugyanis azzal a következménnyel jár, hogy a védencek nem bíznak a hatóság által kiválasztott védőben, és adatok támasztják alá azt is, hogy számos kapitányságon a kirendelések nagy részét ugyanazon egy-két ügyvéd, illetve ügyvédi iroda kapja, aminek következtében az ügyvéd megélhetése, praxisa a kirendelő hatóságtól függ. Mindez veszélyezteti a védői függetlenséget és a hatékony jogvédelmet, amellett, hogy a kiválasztási rendszer nem nyilvános és átláthatatlan szempontok alapján működik. A 2009-ben elindított, „Lépések egy átlátható kirendelt védői rendszer irányába" program (lásd: http://helsinki.hu/Joghoz_valo_hozzajutas/Projektek/htmls/725) célja a kirendelt védői rendszer reformja, ezen belül is a kirendelési rendszer országos szintű elemzése és a kirendelési gyakorlat megváltoztatása. A program megvalósulását a Trust for Civil Society in Central and Eastern Europe támogatja.

A projekt keretében a Magyar Helsinki Bizottság a megyei ügyvédi kamarákkal és a kijelölt rendőrkapitányságokkal együttműködve kísérleti jelleggel módosítja a kirendelési gyakorlatot három rendőri szervnél, oly módon, hogy a program keretében elkészítendő szoftver

segítségével véletlenszerűen kiválasztott ügyvédeket rendeli majd ki a hatóság. A kirendelt védők tevékenységét a három hónapos tesztidőszak alatt induló, valamint a tesztidőszakot megelőzően jogerősen lezárult ügyek vonatkozásában iratelemzés segítségével értékelik majd a Magyar Helsinki Bizottság munkatársai, annak érdekében, hogy megvizsgálható legyen: a kirendelt védők tevékenységére hatással van-e a kirendelési gyakorlat módosítása.

A program további elemeként **a Helsinki Bizottság hét magyarországi régióban összesen 28 helyi rendőrkapitányságtól és megyei rendőr-főkapitányságtól kért adatot az illetékességi területükön a hatáskörükbe tartozó ügyekben 2008-ban kirendelt védők nevéről, illetve egyes ügyvédekre lebontva a kirendelések számáról.** Az adatkérés célja az volt, hogy demonstrálja és bizonyítsa: elterjedt gyakorlat, hogy a kirendeléseket aránytalanul osztják meg a kirendelhető védők között, veszélyeztetve ezzel a terheltek hatékony védelemhez való jogának érvényesülését.

A kérelmező az adatkérést a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 20. § (1) bekezdésére alapozta, mely szerint „[a] közérdekű adat megismerése iránt bárki – szóban, írásban vagy elektronikus úton – igényt nyújthat be". A Helsinki Bizottság adatkérésében utalt arra, hogy álláspontja szerint a védői kirendelések számára vonatkozó fenti adat az Avtv. 2. § 4. pontja értelmében közérdekű adatnak minősül, továbbá ezzel összefüggésben a kirendelt védők neve az Avtv. 2. § 5. pontja, továbbá az Avtv. 19. § (4) bekezdés első mondat második fordulata szerint közérdekből nyilvános adatnak minősül.

[Az Avtv. vonatkozó rendelkezései:
2. § 4. közérdekű adat: az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy kezelésében lévő, valamint a tevékenységére vonatkozó, a személyes adat fogalma alá nem eső, bármilyen módon vagy formában rögzített információ vagy ismeret, függetlenül kezelésének módjától, önálló vagy gyűjteményes jellegétől;
5. közérdekből nyilvános adat: a közérdekű adat fogalma alá nem tartozó minden olyan adat, amelynek nyilvánosságra hozatalát vagy hozzáférhetővé tételét törvény közérdekből elrendeli;
(...)
19. § (1) Az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy (a továbbiakban együtt: szerv) a feladatkörébe tartozó ügyekben – így különösen az állami és önkormányzati költségvetésre és annak végrehajtására, az állami és önkormányzati vagyon kezelésére, a közpénzek felhasználására és az erre kötött szerződésekre, a piaci szereplők, a magánszervezetek és – személyek részére különleges vagy kizárólagos jogok biztosítására vonatkozóan – köteles elősegíteni és biztosítani a közvélemény pontos és gyors tájékoztatását.
(...)
(4) Ha törvény másként nem rendelkezik, közérdekből nyilvános adat az (1) bekezdésben meghatározott szervek feladat- és hatáskörében eljáró személy feladatkörével összefüggő személyes adata, továbbá egyéb, közfeladatot ellátó személy e feladatkörével összefüggő személyes adata. Ezen adatok megismerésére e törvénynek a közérdekű adatok megismerésére vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni.
(...)
20. § (1) A közérdekű adat megismerése iránt bárki – szóban, írásban vagy elektronikus úton – igényt nyújthat be.]

Tizenhét rendőrkapitányság perindítás nélkül eleget tett az adatkérésnek, öt további

rendőrkapitányság a perindítás után közölte a kért adatokat. Az adatközlést megtagadó kapitányságok ellen a Helsinki Bizottság pert indított; az eljáró bíróságok – a jelen kérelem alapjául szolgáló ügy kivételével – jogerősen minden esetben a Helsinki Bizottság javára döntöttek, és a kért adatok kiadására kötelezték a rendőrkapitányságokat. [A perindítás az Avtv. 21. § (1) bekezdésén alapult, mely szerint „ha a közérdekű adatra vonatkozó igényét nem teljesítik, az igénylő a bírósághoz fordulhat".]

Az adatok kiadását elutasító rendőrkapitányságok között volt a Debreceni Rendőrkapitányság és a Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság is.

A fentiekben kifejtetteknek megfelelően **a Helsinki Bizottság 2009. augusztus 18-án kelt levelében azzal a kéréssel fordult a Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitánysághoz, hogy tájékoztassa az illetékességi területén a hatáskörébe tartozó ügyekben 2008. évben kirendelt védők nevéről, illetve egyes ügyvédekre lebontva a kirendelések számáról. A Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság 2009. augusztus 26-án kelt válaszában** azzal az indokolással **utasította el az adatok kiadását,** hogy álláspontja szerint „a védők neve az 1992. évi LXIII. tv. 19. § (4) bekezdése alapján nem közérdekű adat és nem közérdekből nyilvános adat, mivel a védő nem állami, helyi önkormányzati vagy közfeladatot ellátó szerv tagja, így neve személyes adat, annak továbbításának törvényi feltétele nem áll fenn". A rendőr-főkapitányság az adatok kiadásának indokául hozta fel továbbá, hogy a „nyomozó hatóság arról nyilvántartással nem rendelkezik, hogy hány védő kirendelésére került sor és milyen ügyekben, azok kigyűjtése – tekintettel a magas ügyszámra – aránytalan munkateherrel járna".

A Helsinki Bizottság fentiekkel megegyező tartalmú, 2009. augusztus 18-án kelt adatkérését a Debreceni Rendőrkapitányság a Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság válaszával megegyező indokolással utasította el, 2009. augusztus 27-én kelt válaszlevelében.

A Magyar Helsinki Bizottság mind a Debreceni Rendőrkapitányság, mind a Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság ellen **keresetet terjesztett elő 2009. szeptember 25-én**, kérve a bíróságot, hogy kötelezze a kapitányságokat az adatok kiadására.

3. Bírósági eljárás

3.1. Elsőfokú bírósági eljárás

A Helsinki Bizottság a keresetben előadta: a kirendelt védő közérdekből lát el közfeladatot a köz pénzén, így adatai közérdekből nyilvános adatnak minősülnek. Emellett a szervezet hivatkozott arra, hogy amikor a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) alapján kötelező a védőt kirendelni, a kirendelés egyértelműen közfeladatnak minősül; a védők kirendelésére vonatkozó határozatok az alperesek birtokában vannak, és az adatok a kirendelt védő személyére és a kirendelések számára vonatkozóan tárgyiasult formában az alperes kapitányságok rendelkezésére állnak.

Az alperes **Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság 2009. október 9-én kelt alperesi ellenkérelmében** fenntartotta azon álláspontját, hogy a védők neve személyes adat, de nem közérdekből nyilvános adat; a védő nem a rendőrkapitányságok feladat- és hatáskörébe tartozóan látja el a tevékenységét, nem tagja a szervezetnek. Kijelentette továbbá a

megkeresésben foglalt adatok tekintetében, hogy ilyen tartalmú nyilvántartással nem rendelkeznek a büntetőügyek vonatkozásában, ezért a védőkre vonatkozó személyes adatok kigyűjtése és a felperes által kért szempontok szerinti csoportosítása – a magas ügyszámra tekintettel – az ésszerűtlenség mértékét elérő aránytalan munkaterhet jelentene a számára. A **Debreceni Rendőrkapitányság 2009. október 9-én kelt alperesi ellenkérelmében** a per megszüntetését kérte, perképességének és önálló jogi személyiségének hiányára való hivatkozással.

A Debreceni Városi Bíróság egyesítette a Debreceni Rendőrkapitányság és a Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság ellen indított pereket, és **2009. október 21-én kelt, 48. P. 23.996/2009/5. számú ítéletében mind a két alperest kötelezte arra, hogy 60 napon belül közölje a Helsinki Bizottsággal a kért adatokat**, vagyis azt, hogy „a 2008. évben az illetékességi területén, a hatáskörébe tartozó ügyekben, név szerint beazonosíthatóan, kiket rendelt ki védőként, és az egyes védők kirendelésére hány alkalommal került sor". [A Debreceni Városi Bíróság ítéletében utalt arra is, hogy bár a Debreceni Rendőrkapitányság nem rendelkezik jogi személyiséggel, de mint adatkezelő az Avtv. 21. § (4) bekezdése szerint a perben fél lehet.]

A per tárgyalásán az alperesek előadták, hogy amennyiben iratalapon kellene az adatokat összegyűjteni, akkor több ember több hónapos munkájára lenne szükség, és amennyiben pusztán a Robotzsaru rendszerében (a rendőrség központi adatbázisában) rögzített adatokat nyomtatnák ki, az mintegy 80%-os pontatlanságot jelenthet. A Helsinki Bizottság úgy nyilatkozott, hogy ha ilyen jellegű közlés érkezne, azt elfogadná. Az alperesek ezt követően előadták, hogy az ilyen jellegű adatszolgáltatás több munkatárs igénybe vételével az Avtv. 21. § (2) bekezdésében meghatározott 15 napos határidőn belül megoldható, így az adatok kiadásának aránytalan nehézségére való hivatkozást nem tartják fent. Így a bíróságnak csak arról kellett állást foglalnia, hogy a kért adatok közérdekből nyilvános adatnak minősülnek-e.

Az elsőfokú bíróság indokolásában kitért arra, hogy ugyan „a védő nem minősül közfeladatot ellátó személynek, továbbá az alpereseknek nem alkalmazottja vagy megbízottja", viszont a „védelem céljának, szerepének a figyelembe vétele alapján kell annak közérdekű jellegét megítélni". A bíróság e körben hivatkozott a Be. 46. §-ára, amely meghatározza azokat az eseteket, amikor a büntetőeljárásban a védő részvétele kötelező, illetve a Be. 48. §-ára, amely a törvényi feltételek fennállta esetén a nyomozó hatóság kötelezettségévé teszi a védő kirendelését, „a védelemhez fűződő alkotmányos alapjog megvalósításának feladatát a nyomozó hatóság feladatkörébe is utalja". A bíróság arra a következtetésre jutott, hogy „a kötelező védelem körében megtett intézkedések ezért olyan közérdekű tevékenységnek minősülnek, amelyekkel kapcsolatos adatok nem a személyiség kifejezésével, méltányolható magánérdekek védelmével, hanem a társadalom szempontjából kiemelkedő fontosságú érdekkel kapcsolatosak". A kötelező védelem esetében tehát a bíróság álláspontja szerint „a védők neve, illetve az adott védők tekintetében a kirendelések száma nem hordoz olyan méltányolható magánjellegű információt, amely szempontból a beleegyezéshez kötött kiadás szükséges lenne". A bíróság leszögezte továbbá, hogy bár „értelemszerűen a kirendelt védő nem a nyomozó hatóság munkáját végzi, ugyanakkor a kötelező védelem biztosítását a jogalkotó az eljárás meghatározott szakaszában a nyomozó hatóság feladatkörébe utalja, és ezzel összefüggő tevékenységet végez a kirendelt védő". A bíróság végezetül megállapította, hogy a kötelező védelem közérdekű jellegéből fakadóan „erősebbnek látszik a társadalom tájékoztatásához fűződő érdek, mint a magánszféra esetleges védelme, mely egyébként sem áll veszélyben, hiszen a védő szerepe a vádemeléstől kezdődően nyilvános". A Debreceni Városi Bíróság ítéletében „úgy találta, hogy a kirendelt védők neve, és hozzá kapcsolódóan

az, hogy a védő hány ügyben került kirendelésre, közérdekből nyilvános adat, így az alperesek mint adatkezelők, annak kiadására kötelesek".

3.2. Másodfokú bírósági eljárás

A **Debreceni Rendőrkapitányság és Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság 2009. november 11-i keltezéssel nyújtott be fellebbezést** a Debreceni Városi Bíróság ítélete ellen. Fellebbezésükben az alperesek előadták, hogy a továbbra is fenntartják azon álláspontjukat, hogy a védő neve nem közérdekű és nem közérdekből nyilvános adat, mivel a védő nem állami, helyi önkormányzati vagy közfeladatot ellátó szerv tagja, így a neve személyes adat, mely továbbításának törvényi feltételei nem állnak fenn. Emellett az alperesek fenntartották azon álláspontjukat, hogy a tételes nyilvántartással nem rendelkeznek sem a 2008-as, sem az azt megelőző éveket érintően a kirendelt védők nevéről, így annak kigyűjtésére nem kötelezhetőek, az ésszerűtlen munkaterhet jelentene.

A fellebbezés nyomán a **Hajdú-Bihar Megyei Bíróság, mint másodfokú bíróság 2010. február 23-án kelt, 2. Pf. 22.46/2009/4. számú ítéletével megváltoztatta az elsőfokú ítéletet, és a felperes Helsinki Bizottság kereseteit elutasította.**

A másodfokú bíróság szerint az Avtv. 19. § (4) bekezdése „kizárólag a közfeladatot ellátó szervek feladat- és hatáskörében eljáró személy feladatkörével összefüggő személyes adatai nyilvánosságáról rendelkezik". A további indokolás szerint az Avtv. 2. § 5. alapján közérdekből nyilvános adat „a közérdekű adat fogalma alá nem tartozó minden olyan adat, amelynek nyilvánosságra hozatalát vagy hozzáférhetővé tételét törvény közérdekből elrendeli", ugyanakkor „a felperes által hivatkozott törvényekben olyan rendelkezés, amely a kirendelt védői tevékenységet az adatvédelmi jogszabály alkalmazása körében közfeladatnak minősítené, nincsen". (A Helsinki Bizottság a felperesi ellenkérelemben a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény 57. §-ára és a Be. 46. és 48. §-ára hivatkozott, a másodfokú bíróság ezek alapján jutott a fenti következtetésre.) A Hajdú-Bihar Megyei Bíróság leszögezte továbbá, hogy a „kirendelt védők díjának állam részéről történő megtérítése közfeladati jelleget nem teremthet", a Be. további értelmezése során pedig úgy találta, hogy a „rendőrség feladata a bűnüldözés, illetve meghatározott esetben a védő kirendelése, ezen közfeladattól mind személyében, mind feladatkörében elkülönül a védő tevékenysége, aki nem törvényben meghatározott állami vagy önkormányzati feladatot lát el, az állam fentiek szerinti közfeladatát rá nem ruházta át". A másodfokú bíróság utalt továbbá arra, hogy a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény sem ad jogalapot a Helsinki Bizottság keresetének.

3.3. Felülvizsgálati eljárás

A Magyar Helsinki Bizottság 2010. április 26-án felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a Legfelsőbb Bírósághoz a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság 2010. február 23-án kelt, 2. Pf. 22.46/2009/4. számú ítélete ellen, kérve, hogy a Legfelsőbb Bíróság helyezze hatályon kívül a másodfokú bíróság ítéletét és hozzon a kereseti kérelemnek helyt adó ítéletet.

A felülvizsgálati kérelemben a Magyar Helsinki Bizottság jogi képviselője kifejtette: alkotmányellenes az eljáró bíróságok azon megállapítása, hogy a kirendelt védő nem közfeladatot ellátó személy. A Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény (a továbbiakban: Alkotmány) 57. §-a alapján a védelemhez való jog ugyanis alkotmányos alapjog, és ennek garantálása a büntetőeljárás egésze alatt állami közfeladat. A

védő a büntetőeljárás teljes egésze alatt, függetlenül attól, hogy kirendelés vagy meghatalmazás alapján jár el, egy alkotmányos alapjog biztosítása érdekében közfeladatot lát el, és e szempontból az tökéletesen irreleváns, hogy tevékenységét ki finanszírozza, valamint lényegtelen az is, hogy miképpen oszlanak meg e közfeladat ellátásának részfeladatai a nyomozó hatóság és a védő között. A kérelmező e körben hivatkozott a Magyar Köztársaság Alkotmánybíróságának esetjogára, illetve az Egyezményre és az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlatára. A felülvizsgálati kérelemben a kérelmező előadta továbbá, hogy az alperesek által határozatban történt kirendelések száma rendelkezésükre álló közérdekű adat, melyet ők állítanak elő, az ő tevékenységük következtében keletkezik, és kiadásuk az alperesek által az elsőfokú ítélet szerint sem vitatottan aránytalan terhet nem okoz; a védelemhez való jogot biztosító, ún. „jogszabály által meghatározott egyéb" közfeladatot ellátó kirendelt védők neve és az általuk ellátott kirendelések száma bár személyes adat (hiszen az velük kapcsolatba hozható), de közérdekből nyilvános adatnak minősül. A Helsinki Bizottság jogi képviselője hangsúlyozta, hogy az Avtv. 2. § (5) bekezdésében megkívánt törvényi elrendelést maga az Avtv. 19. § (4) bekezdése végzi el ugyanis, amikor általános jelleggel előírja, hogy törvény eltérő rendelkezése hiányában minden, a közfeladatot ellátó személy feladatkörével összefüggő személyes adat közérdekből nyilvános. A felülvizsgálati kérelemben foglaltak alapján így másodfokú bíróság tévedett, amikor olyan külön jogszabályi rendelkezés hiányára hivatkozva nem tekintette közérdekű adatnak a kirendelt védők nevét és kirendeléseik számát, amely magát a védői feladatot közfeladatként határozná meg. A kérelmező jogi képviselője úgy fogalmazott: ha igazolt, hogy a kirendelt védői tevékenység közfeladat, „akkor az is bizonyos, hogy a kirendelt védők neve és az általuk vállalt ügyek száma a feladatkörükkel összefügg, hiszen talán semmi sem áll közvetlenebb kapcsolatban az adott közfeladattal, mint az a tény, hogy ki és milyen mennyiségben látja azt el".

A felülvizsgálati kérelemben a felperes jogi képviselője utalt arra, hogy a felperesi álláspontot támasztja alá a Magyar Ügyvédi Kamara elnökének a perben korábban csatolt állásfoglalása is, illetve tájékoztatta a Legfelsőbb Bíróságot, hogy a felülvizsgálati kérelem benyújtásának időpontjában 18 kapitányság és 5 bíróság látta megalapozottnak a felperesi adatkérést, melynek célja egyébként a kirendelt védői rendszer javítására irányuló, évek óta tartó tudományos kutatások folytatása.

A Debreceni Rendőrkapitányság és Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság 2010. szeptember 13-án kelt alperesi ellenkérelmükben a másodfokú bírósági döntés hatályában való fenntartását kérték a Legfelsőbb Bíróságtól, utalva arra, hogy a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság meglátásuk szerint megalapozottan fejtette ki ítéletében, hogy a rendőrség közfeladatától mind személyében, mind feladatkörében elkülönül a védő tevékenysége, „aki nem törvényben meghatározott állami vagy önkormányzati feladatot lát el és az állam a közfeladatát nem ruházta át".

A Legfelsőbb Bíróság 2010. szeptember 15-én kelt, Pfv.IV.20.901/2010/4. számú ítéletében a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság jogerős ítéletét hatályában fenntartotta. A Legfelsőbb Bíróság azt vizsgálta, hogy a védők egyéb, közfeladatot ellátó személynek tekintendők-e. A bíróság kifejtette: az adatvédelmi biztos 1234/H/2006. számú ajánlásával egyezően álláspontja szerint „kizárólag az Avtv. rendelkezései szerint lehet eldönteni, hogy az adott személy közfeladatot ellátó személynek minősül-e. A közfeladatot ellátó személynek pedig – amennyiben nem minősül az Avtv. 19. § (1) bekezdésében meghatározott szervnek – kizárólag az tekinthető, aki önálló feladat- és hatáskörrel rendelkezik." A Legfelsőbb Bíróság ítéletének indokolásában elismeri, hogy a védelemhez való jog biztosítása állami feladat. Az indokolás szerint ennek a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság úgy tesz eleget, hogy

biztosítja a védekezés jogát, a Be. 46. és 48. §-aiban előírt esetekben kirendeli a védőt, és „[e]zzel teljesíti a rá bízott közfeladatot, annak ellátása a védő kirendelésével lezárul. A kirendelést követően, bár közcélt is szolgál, a védő tevékenysége magántevékenység. A védő nem tekinthető egyéb közfeladatot ellátó személynek, ugyanis a védőnek nincs jogszabályban meghatározott feladat- és hatásköre. Az, hogy a különböző eljárási jogszabályok a büntetőeljárás során a védelmet ellátó személy számára jogokat és kötelezettségeket állapítanak meg, külön jogszabályban meghatározott feladat- és hatáskörnek nyilvánvalóan nem tekinthető. A Be. kizárólag a hatóságok számára ír elő kötelezettséget a védelemhez való jog biztosításával kapcsolatban." A Legfelsőbb Bíróság a fenti érvek alapján arra a következtetésre jutott, hogy a védők neve és név szerinti kirendeléseik száma személyes adat, és bár az alperesek ezen adatok tekintetében adatkezelőnek minősülnek, nem kötelezhetőek a személyes adatok kiadására.

III. EXPOSÉ DE LA OU DES VIOLATION(S) DE LA CONVENTION ET/OU DES PROTOCOLES ALLÉGUÉE(S), AINSI QUE DES ARGUMENTS A L'APPUI

STATEMENT OF ALLEGED VIOLATION(S) OF THE CONVENTION AND/OR PROTOCOLS AND OF RELEVANT ARGUMENTS

A KÉRELMEZŐ ÁLTAL ÁLLÍTOTT EGYEZMÉNY- (ILL. JEGYZŐKÖNYV-) SÉRTÉS(EK) ÉS AZ AZ(OKA)T ALÁTÁMASZTÓ ÉRVEK

(Voir chapitre III de la note explicative)
(See Part III of the Explanatory Note)
(Ld. az útmutató III. részét!)

15.

A kérelmező Magyar Helsinki Bizottság álláspontja szerint azzal, hogy a Debreceni Rendőrkapitányság és a Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság megtagadta az illetékességi területükön és hatáskörükbe tartozó ügyekben a 2008. évben kirendelt védők nevének, illetve az egyes ügyvédekre lebontva a kirendelések számának közlését, illetve hogy a másodfokú bíróság és a Legfelsőbb Bíróság nem kötelezték az adatok közlésére a rendőrkapitányságokat, a rendőrkapitányságok és az eljáró bíróságok megsértették a kérelmezőnek az Egyezmény 10. cikkében foglalt jogait.

A kérelmező itt jegyzi meg, hogy mivel az Egyezmény szövege szerint a 10. cikkben foglalt jogok „mindenkit" megilletnek, és a Bíróság esetjoga alapján a Magyar Helsinki Bizottság civil szervezetként kérelmezőként hivatkozhat a 10. cikkben foglalt jogainak sérelmére.

1. A közérdekű adatokhoz való hozzáférés joga az Egyezmény 10. cikkében

Az Egyezmény 10. cikke értelmében mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához. Ez a jog magában foglalja a véleményalkotás szabadságát és az információk, eszmék megismerésének és közlésének szabadságát országhatárokra tekintet nélkül és anélkül, hogy ebbe hatósági szerv beavatkozhasson. Bár az Egyezmény 10. cikkéből hiányzik az információ „keresésének" jogára vonatkozó utalás (a „seek" ige), és az Egyezmény szövege kifejezetten csak a „receive" (fogad, kap) és az „impart" (terjeszt, közöl) szavakat használja, a Bíróság esetjoga értelmében a 10. cikk az információ keresésének jogát is felöleli – ezt a Bíróság először a *Damman v. Switzerland* ügyben (Application no.77551/01, Judgment of 25 April 2006) ismerte el. A *Társaság a Szabadságjogokért v. Hungary* ügy (Application no. 37374/05, Judgment of 14 April 2009, 35. §) kapcsán a Bíróság kifejtette, hogy esetjoga az utóbbi években az információ „fogadása" szabadságának tágabb értelmezése és ezáltal a (közérdekű) adatokhoz való hozzáférés jogának az elismerése irányába tett lépéseket [lásd: *Sdruženi Jihočeské Matky v. the Czech Republic* (dec.), Application no. 19101/03, Judgment of 10 July 2006], és a *Társaság a Szabadságjogokért v. Hungary* ügyben a Bíróság elismerte, hogy az Egyezmény 10. cikke védelemben részesíti a közérdekű adatokhoz való hozzáférés jogát. Mindezek alapján a kérelmező álláspontja az, hogy mivel a kért adatok kiadásának megtagadása, illetve az, hogy az eljáró bíróságok nem kötelezték a rendőrkapitányságokat az adatok kiadására, a közérdekű adatokhoz való hozzáférés jogát korlátozta, a jogkorlátozás az Egyezmény 10. cikkében foglaltakat érinti.

1.1. Az állam kötelezettségei a közérdekű adatokhoz való hozzáférés kapcsán

A Bíróság korábban többek között a *Guerra and Others v. Italy* ügyben (Application no. 116/1996/735/932, Judgment of 19 February 1998, 53. §) is kimondta, hogy az adatok

megismerésére vonatkozó jogot nem lehet olyan módon értelmezni, mintha az az Egyezményben részes államokra bármilyen adat összegyűjtésére és az adatok proaktív terjesztésére vonatkozó pozitív kötelezettséget róna [lásd még: *Roche v. the United Kingdom* ügyben (Application no. 32555/96, 19 October 2005, 172. §)]. A Bíróság által felállított ezen szempont jelenik meg a *Sdruženi Jihočeské Matky v. the Czech Republic* ügyben is, amikor a Bíróság azt hangsúlyozta, hogy a kérelmező civil szervezet által kért adatok dokumentumok formájában a hatóságok rendelkezésére álltak, vagyis az adatkérés teljesítése érdekében nem kellett volna sem összegyűjteni őket, és nem kellett volna új adatokat létrehozni sem. A Bíróság a *Sdruženi Jihočeské Matky v. the Czech Republic* ügyben emellett hangsúlyozta azt a körülményt, hogy a kérelmező civil szervezet kérelmet terjesztett be az adatok megismerése iránt. E döntés értelmében annak eldöntése során, hogy az adott ügyben a 10. cikk alkalmazható-e, vagyis az adott ügyben proaktív magatartást várt-e el a kérelmező a részes államtól vagy sem, releváns, ha nem döntő jelentőségű, hogy a kérelmező nyújtott-e be adatkérést. A 10. cikk alkalmazhatósága szempontjából tehát nem mindegy, hogy egy benyújtott adatkérés elutasításáról van-e szó, vagy az állam mulasztásáról az információk saját kezdeményezésre való terjesztése tekintetében.

A jelen kérelem alapjául szolgáló ügy a fenti követelmények mindegyikének megfelel, az Egyezmény 10. cikke így mindenképp alkalmazható az ügyben. Egyrészt a kérelmező nem várt el proaktív magatartást a hatóságoktól, hanem egyértelmű, konkrét kérdést tartalmazó adatkéréssel fordult a Debreceni Rendőrkapitánysághoz és a Hajdú-Bihar Megyei Rendőrfőkapitánysághoz, amelyet azok elutasítottak. Emellett egyértelmű, hogy a kért adatok a megkeresett szerv rendelkezésére álltak, olyan módon, hogy azok megadásához további gyűjtőmunkára nem lett volna szükség. Ezt alátámasztja egyrészt, hogy az alperesek még az elsőfokú tárgyaláson elismerték, hogy a Robotzsaru rendszeréből történő adatszolgáltatás az Avtv. 21. § (2) bekezdésében meghatározott 15 napos határidőn belül is megoldható lenne. Másrészt ki kell emelnünk azt, hogy a Helsinki Bizottság „Lépések egy átlátható kirendelt védői rendszer irányába" projektje keretében végül összesen 22 rendőrkapitányság adta ki a kért adatokat bírósági kötelezés nélkül, és az adatok kiadása iránt indított perek is mind adatszolgáltatással zárultak. Megjegyzendő, hogy sok rendőrkapitányság a 15 napos határidőn belül bocsátotta a kérelmező rendelkezésére a kért adatokat, nyilvánvalóvá téve, hogy azok nemcsak hogy a rendőri szervek rendelkezésére állnak és azok kezelésében vannak, de az adatszolgáltatás teljesítése nem kíván hosszadalmas, nagy, illetve aránytalan munkateherrel járó erőfeszítéseket az állami szervek részéről.

2. A közérdekű adatokhoz való hozzáférés jogának sérelme

2.1. A korlátozás törvényben való meghatározottsága

A kérelmező álláspontja szerint az eljáró hatóságok nem a vonatkozó magyar jogszabályok szerint jártak el, amikor megtagadták, illetve nem rendelték el az adatok közlését, vagyis a korlátozás nem minősül törvényben meghatározottnak. Ahogy azt a kérelmező a per során többször kifejtette, álláspontja szerint a kirendelt védők az Avtv. 19. § (4) bekezdése szerint „egyéb, közfeladatot ellátó személy"-nek minősülnek, így e feladatkörükkel összefüggő személyes adatuk közérdekből nyilvános adat, amelyeknek a megismerésére az Avtv.-nek a közérdekű adatok megismerésére vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni. A kérelmező szerint a Magyar Köztársaság nemzetközi kötelezettségvállalásaival összhangban az Alkotmány 57. §-a alapján a védelemhez való jog alkotmányos alapjog, melynek garantálása a büntetőeljárás egésze alatt állami közfeladat. Így a védő a büntetőeljárás teljes egésze alatt, függetlenül attól, hogy kirendelés vagy meghatalmazás alapján jár el, egy alkotmányos

alapjog biztosítása érdekében közfeladatot lát el, így „egyéb, közfeladatot ellátó személynek minősül". Ezt az álláspontot erősíti, hogy a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 137. § 2. e) pontja szerint a bírósági vagy más hatósági eljárásban a védő vagy a jogi képviselő közfeladatot ellátó személynek minősül, illetve hogy a kirendelt védők díjazását a központi költségvetés állja.

Kiemelendő továbbá, hogy a kirendelt védő nem attól válik közfeladatot ellátó személlyé, illetve a védelem ellátása nem attól válik közfeladattá, hogy a védők milyen szervezeti keretek között látják el a védelmet. Vagyis a közfeladati jelleg tekintetében nem releváns, hogy technikailag hogy valósul meg a védelem: a magyar kirendelt védői rendszerben feladatát ellátó védő ugyanúgy közfeladatot lát el, mint egy ún. „public defender", aki közalkalmazottként végzi munkáját.

Azt, hogy a kirendelt védő tevékenysége közfeladatnak minősül, a Bíróság gyakorlata is alátámasztja. Az *Artico v. Italy* ügyben (Application no. 6694/74, Judgment of 13 May 1980) a bíróság leszögezte, az állam a puszta kirendeléssel nem teljesíti az Egyezményben foglalt kötelezettségét – a kirendelt védő tevékenységének hatékonynak kell lennie, esetleges mulasztása és hibás eljárása is az állam terhén maradhat, az államnak kell fellépnie, ha ezt észleli. Noha a *Kamasinski v. Austria* ügyben (Application no. 9783/82, Judgment of 19/12/1989) a Bíróság finomította álláspontját, kimondva, hogy az állam nem tehető felelőssé a kirendelt védő tevékenységének valamennyi hiányosságáért, egyértelművé tette azt is, hogy amennyiben a kirendelt védő nyilvánvalóan nem látja el feladatát, vagy mulasztását megfelelően a hatóságok tudomására hozzák, akkor megállapítható az állam felelőssége. A *Czekalla v. Portugal* ügyben (Application no. 38830/97, Judgment of 10/10/2002) például a kérelmező számára kirendelt védő nem szabályszerűen nyújtott be fellebbezést a kérelmezőre kiszabott ítélet ellen, ezért a fellebbezést a másodfokú portugál bíróság érdemi vizsgálat nélkül elutasította, a Bíróság pedig a kirendelt védő mulasztása miatt megállapította a 6. cikk (3)(c) pontjának sérelmét, és a portugál állam felelősségét. Mindezek az esetek szintén azt támasztják alá, hogy a kirendelt védői tevékenység szoros kapcsolatban van az államnak azzal a kötelezettségével, hogy biztosítsa a hatékony védelemhez való jogot. A Legfelsőbb Bíróság jelen ügyben hozott ítélete nyilvánvalóan ellentétes ezzel a megközelítéssel.

A kérelmező álláspontja a fentiekre és a hazai bíróságok előtti eljárásokban kifejtettekre tekintettel az, hogy az adatokhoz való hozzáférés jogát az eljáró hatóságok annak ellenére korlátozták, hogy arra a magyar jogszabályok szerint nem lett volna lehetőségük, vagyis a korlátozás nem minősül törvényben meghatározottnak.

2.2. A korlátozás célja

Az Egyezmény 10. cikk 2. bekezdésének értelmében az 1. pontban meghatározott kötelezettségekkel és felelősséggel együtt járó szabadságok gyakorlása a törvényben meghatározott, olyan alakszerűségeknek, feltételeknek, korlátozásoknak vagy szankcióknak vethető alá, amelyek szükséges intézkedéseknek minősülnek egy demokratikus társadalomban a nemzetbiztonság, a területi sértetlenség, a közbiztonság, a zavargás vagy bűnözés megelőzése, a közegészség vagy az erkölcsök védelme, mások jó hírneve vagy jogai védelme, a bizalmas értesülés közlésének megakadályozása, vagy a bíróságok tekintélyének és pártatlanságának fenntartása céljából.

Mind a rendőrkapitányságok, mind a másodfokú bíróság és a Legfelsőbb Bíróság érveléséből az tűnik ki, hogy a jogkorlátozást a kirendelt védők személyes adatainak védelme érdekében

tartották szükségesnek. Vagyis a jogkorlátozás céljaként – az Egyezmény 10. cikk 2. bekezdésének szövegezése szerint – „mások jogai védelme”, közelebbről a 8. cikkben biztosított, a magánélet tiszteletben tartásához fűződő jog védelme jelölhető meg.

2.3. A korlátozás szükségessége egy demokratikus társadalomban

Bár a közérdekű adatokhoz való hozzáférés korlátozásának legitim céljaként elfogadható az Egyezmény 8. cikkében foglalt, a magánélet tiszteletben tartásához való jog védelme, a jelen ügyben megvalósuló korlátozás a kérelmező álláspontja szerint semmiképpen sem felel meg a Bíróság által alkalmazott teszt utolsó elemének, az alábbiakra tekintettel.

2.3.1. A közérdek szolgálata

Hangsúlyoznunk kell, hogy az adatkérésekkel a Magyar Helsinki Bizottság célja annak demonstrálása és bizonyítása volt, hogy az országban elterjedt gyakorlat, hogy a kirendeléseket aránytalanul osztják meg a kirendelhető védők között, veszélyeztetve ezzel a terheltek hatékony védelemhez való jogának érvényesülését. A Magyar Helsinki Bizottság azt az eddigi kutatásai eredmények alapján kialakított feltételezést kívánta további, saját adatgyűjtésen alapuló számadatokkal is alátámasztani, hogy számos kapitányságon a kirendelések nagy részét ugyanazon egy-két ügyvéd, illetve ügyvédi iroda kapja, aminek következtében az ügyvéd megélhetése, praxisa a kirendelő hatóságtól függ. Mindez pedig veszélyezteti a védői függetlenséget és a hatékony jogvédelmet, amellett, hogy a kiválasztási rendszer nem nyilvános és átláthatatlan szempontok alapján működik. (Az elemzett adatok egyébiránt azt mutatják, hogy a feltételezés helyes volt: a kapitányságok jelentős részén rendkívül aránytalanul oszlanak meg a kirendelések. Több kapitányság esetében ugyanazt az ügyvédet rendelik ki az ügyek több mint 50%-a esetében, és volt olyan rendőrkapitányság, ahol a 2008-as ügyek 82%-ában, vagyis az évi 358 ügyből 295-ben ugyanazt a védőt rendelték ki.)

Az adatkéréssel és az adatok elemzésével a Helsinki Bizottság célja egyrészt az volt, hogy felhívja a nyilvánosság figyelmét a kirendelt védői rendszerrel kapcsolatos strukturális problémákra, és párbeszédet folytasson a döntéshozókkal annak érdekében, hogy tegyenek lépéseket az Egyezményben is biztosított a hatékony védelemhez való jog érvényesülését szolgáló kirendelt védői rendszer megfelelő működése érdekében. A fentiek szerint tehát a kérelmező által kért adatok nyilvánossága közügyet, közérdeket, közérdeklődésre számot tartó ügyet szolgált, azt, hogy a kirendelt védői rendszer működéséről nyilvános, valódi és tényeken alapuló vita folyhasson, és lépések történjenek a rendszerszintű problémák megoldása érdekében, elősegítve így az Egyezmény 6. cikkében foglalt, hatékony védelemhez való jog érvényesülését.

2.3.2. A kérelmező mint social watchdog

A *Társaság a Szabadságjogokért v. Hungary* ügy kapcsán a Bíróság kifejtette: a sajtó egyik feladata a nyilvános vita fórumainak kialakítása, de ezt a funkciót nem csupán a média és a hivatásos újságírók tölthetik be. A Bíróság hangsúlyozta, hogy többször elismerte már a civil társadalom közügyekhez való hozzájárulásának fontosságát, és kifejtette továbbá, hogy mivel a kérelmező Társaság a Szabadságjogokért célja a nyilvános, tájékozott vita, és civil szervezetként stratégiai pereskedést folytat többek között a közérdekű adatokhoz való hozzáférés kapcsán, a sajtóhoz hasonlóan társadalmi kontrollként („social watchdog”) kell rá tekinteni, vagyis a sajtóhoz hasonló védelemben kell részesíteni (27. §). A döntésben

kifejtettek szerint tehát a civil szervezet hasonló funkciót lát el, mint a sajtó a nyilvános kontroll (a „public watchdog" szerep) gyakorlása során, vagyis a demokratikus társadalom őrzőjeként lép fel [lásd például: *Lingens v. Austria* (Application no. *Application no. 9815/82, Judgment of* 8 July 1986)].

A fenti ügyben kifejtettekhez hasonlóan a Magyar Helsinki Bizottság esetében is megállapítható, hogy többek között a kirendelt védői rendszer működése, a joghoz való hozzájutás és a hatékony védelemhez való jog tekintetében társadalmi kontrollként működik. A kérelmező sajtóhoz hasonló funkcióját jelzi, hogy a 2.3.1. alatt kifejtettek szerint a köz számára fontos, közérdeklődésre számot tartó információkat kap („receive") és közöl („impart") a nagy nyilvánossággal, és a terület fontos civil szakértőjeként, információforrásként, véleményformálóként befolyásolhatja, tematizálhatja a nyilvános vitát, vagyis a tevékenységi körébe tartozó területeken tulajdonképpen médiaként viselkedik.(Itt utalunk a kérelmezőnek a joghoz való hozzájutás és a hatékony védelemhez való jog érvényesülése tekintetében kifejtett, széles körű és sokéves tevékenységére – lásd II. rész. 1. pont.) Mindezek miatt a kérelmező „social watchdog" szerepet tölt be az Egyezmény 6. cikkében is biztosított hatékony védelemhez való joggal kapcsolatban, és elősegíti, hogy az Egyezmény 10. cikkében foglalt véleménynyilvánítási szabadság részeként a nyilvánosság megalapozott véleményt alkothasson a témáról, valamint lehetőség legyen a demokratikus berendezkedés alapjául szolgáló nyilvános társadalmi vitára a kérdésben.

Azt, hogy a kirendelt védői rendszer működése közérdeklődésre tart számot és igény van ezzel kapcsolatban a nyilvános vitára, valamint hogy a Helsinki Bizottság a kérdés kapcsán „social watchdog" funkciót tölt be, a szervezet kirendelt védőkkel kapcsolatos tevékenységének sajtómegjelenései is mutatják. (Lásd a csatolt listát a 2009–2010-es sajtómegjelenésekről.)

2.3.3. Az információs monopólium, mint a cenzúra egy formája

A „social watchdog" szerep magával vonja azt is, hogy az adatokhoz való hozzáférés kapcsán a jelen ügyben is alkalmazható a következő, a sajtóval való hasonlóságot előtérbe helyező teszt. A *Társaság a Szabadságjogokért v. Hungary* ügyben a Bíróság kimondta ugyanis: azzal, hogy az Alkotmánybíróság megtagadta, hogy a hozzá beérkezett indítványt a Társaság a Szabadságjogokért rendelkezésére bocsássa, lényegében inkább a civil szervezet társadalmi kontroll – vagyis „social watchdog" – funkciójába történt beavatkozás „egy információs monopólium cenzori hatalma révén", mint hogy az adatokhoz való hozzáférés általános elutasításáról lett volna szó (36. §). A Bíróság álláspontja szerint „a sajtószabadság területén az állam kötelezettségei magukban foglalják a sajtót feladatainak ellátásában gátló akadályok elhárítását, ahol a közérdekű ügyekben ilyen akadályok pusztán a hatóságok információs monopóliuma miatt léteznek"(36. §).

Ezt a jelen kérelem alapjául szolgáló ügyre alkalmazva kijelenthető, hogy mind a Debreceni Rendőrkapitányság, mind a Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság információs monopóliumként jelenik meg, hiszen az illetékességi területükön, a hatáskörükbe tartozó ügyek tekintetében állami szervként a kérelmező számára a közreműködésük nélkül hozzáférhetetlen adatokkal rendelkeznek. Abból, hogy az érintett rendőrség, mint állami szerv nem adja ki a rendelkezésére álló információt, a *Társaság a Szabadságjogokért v. Hungary* ügyben foglaltak szerint az következik, hogy információs monopóliuma révén tulajdonképpen „cenzori" hatalmat gyakorol az adott információk tekintetében.

2.3.4. A magánélet tiszteletben tartásához való jog

Míg a korlátozásnak legitim célja lehet az Egyezmény 8. cikkében biztosított, magánélet tiszteletben tartásához való jog védelme, jelen ügyben a közérdekű adatokhoz való hozzáférés korlátozása nem áll arányban a magánélet tiszteletben tartásához való jog, így a személyes adatok védelmének céljával, legfőképpen a személyes adatok védelmének általában vett céljára tekintettel. A személyes adat ugyanis nem önmagában és nem önmagáért védendő, célja az érintett személyek magánéletének, magánszférájának, privacy-jének védelme. Vagyis különbséget kell tenni a magánszféra védelme és a személyes adatok védelme között, és a személyes adatokat nem minden esetben kell védeni, hanem csak akkor, ha arra a privacy védelme érdekében szükség van. Ez a szemlélet jelenik meg a *Társaság a Szabadságjogokért v. Hungary* ügyben is, amikor a Bíróság kimondja: „meglehetősen valószínűtlennek tartja", hogy az alkotmánybírósági indítványt beadó országgyűlési képviselő magánéletére, ezáltal a védett magánszférájára vonatkozó bármilyen utalást ki lehetne hámozni magából az alkotmánybírósági indítványból (37. §), vagyis elválasztja a személyes adat (az indítvány és annak tartalma) védelmét a magánélet védelmétől.

A kérelmező álláspontja szerint arra tekintettel, hogy a (kirendelt) védő a büntetőeljárás teljes egésze alatt közfeladatot lát el egy alkotmányos alapjog biztosítása érdekében, és a védő kirendelését – szintén közfeladat ellátása keretében – a bíróság, az ügyész, illetve a nyomozó hatóság végzi, a kirendelt védők neve, illetve a kirendelt védőkre lebontva a kirendelések száma nem jelenthet olyan adatot, amelyek védelme érdekében arányosnak mondható a közérdekű adatokhoz való hozzáférés korlátozása. A szóban forgó adatok nem érintik ugyanis a kirendelt védő magánéletét, magánszféráját, kizárólag a közfeladat ellátására vonatkoznak, és még e körben is csupán olyan adatokat érintenek, amelyek semmilyen kapcsolatban nincsenek a védő adott ügyben kifejtett munkájával, a kifejtett ügyvédi tevékenység minőségével, az ügyvédi titok körébe tartozó információkkal – ezek az aspektusok mind azt az álláspontot erősítik, hogy a közérdeklődésre számot tartó, a nyilvános társadalmi vitához elengedhetetlen adatokhoz való hozzáférés korlátozása a kirendelt védők magánélethez való jogára hivatkozással aránytalan.

Mindezekre tekintettel megállapítható, hogy a közérdekű adatokhoz való hozzáférés korlátozása a kirendelt védők magánéletének tiszteletben tartásához való jogra tekintettel nem felel meg az arányosság követelményének.

***

A fentiek alapján a kérelmező álláspontja szerint megállapítható, hogy nem hozható fel olyan indok, amelynek alapján az adatkérés teljesítésének megtagadása egy demokratikus társadalomban szükséges lenne, sőt: a demokratikus társadalom működését, a társadalmi kontroll megvalósulását épp az segítette volna elő, ha a kérelmező rendelkezésére bocsátották volna a kért információkat. Ha el is fogadjuk, hogy a kirendelt védők magánszférájának védelme érdekében volt szükség az adatokhoz való hozzáférés korlátozására, a 2.3. pontban foglaltak alapján kijelenthető, hogy a közfeladatot ellátó személyek magánéletének tiszteletben tartásához való joga nem indokolhatja a közérdeklődésre számot tartó, közérdekű ügyekben az információk visszatartását, ezen keresztül pedig – az alábbiak szerint – a véleménynyilvánítási szabadság korlátozását. Mindezek alapján a kérelmező álláspontja szerint megállapítható, hogy sérült az Egyezmény 10. cikke által biztosított, a közérdekű adatokhoz való hozzáférésének joga.

3. A kutatási szabadság és a véleményalkotás szabadságának sérelme

A véleménynyilvánítás szabadsága magában foglalja a véleményalkotás szabadságát, amely jelen ügyben mind a kérelmező, mind a nagy nyilvánosság oldaláról értelmezhető. A kérelmező szempontjából jelen ügyben a véleményalkotás szabadságának alapvető feltétele, hogy hozzájusson azokhoz a tényekhez, amelyek alapján véleményt tud alkotni a kirendelt védői rendszer működésével kapcsolatban, vagyis az adatokhoz való hozzáférés megtagadása akadályozza a véleményalkotási és véleménynyilvánítási szabadságának érvényesülését. Ezt az értelmezést támasztja alá a Bíróság *Kenedi v. Hungary* ügyben (Application no. 31475/05, Judgment of 26 May 2009) hozott döntése, amely úgy fogalmaz, hogy az adott ügyben az eredeti dokumentumokhoz való hozzáférés a megalapozott történeti kutatás céljait szolgálta, és a kérelmező történész véleménynyilvánítási jogának elengedhetetlen elemét jelentette (43. §). Ezen érvelési logika mentén a jelen kérelem alapjául szolgáló ügy kapcsán kijelenthető, hogy a kirendelt védők nevére és az általuk egy évben kapott kirendelések számára vonatkozó információk elengedhetetlenek ahhoz, hogy a kérelmező valós kutatási eredményekre épülő, megalapozott véleményt alkothasson a téma kapcsán. Így a kutatási szabadság biztosítása a véleményalkotás és a véleménynyilvánítás előfeltételeként jelenik meg a jelen ügyben; és a 2.2. pontban foglaltak alapján sem a kutatási szabadság, sem a véleményalkotás korlátozásának indokául nem hozható fel legitim cél. Amennyiben pedig legitim célként feltételesen elfogadjuk a kirendelt védők magánéletének védelmét, úgy a 2.3. pont alatt vázolt gondolatmenet alapján a véleményalkotás szabadsága kapcsán is arra a következtetésre kell jutnunk, hogy korlátozása a jelen ügyben egy demokratikus társadalomban nem szükséges.

Itt vissza kell utalnunk arra, hogy a kérelmező véleményalkotási szabadsága közérdeket szolgál, és „social watchdog" szerepére tekintettel véleményalkotási szabadságának védelme hozzájárul ahhoz, hogy a köz, a nagy nyilvánosság megfelelő információkhoz jusson a közérdeklődésre számot tartó ügyekben, ezáltal megalapozott véleményt alkothasson, és érdemben részt vehessen a közügyek megvitatásában. Másképp fogalmazva: a szóban forgó adatokhoz való hozzáférés megakadályozásával gyakorolt „cenzori hatalom" nemcsak a kérelmező véleményalkotási szabadságát korlátozza, hanem a köz véleményalkotási szabadságát is, amely korlátozás a fent kifejtettek értelmében nem szolgál legitim célt, illetve bizonyosan nem hozhatók fel indokok a tekintetben, hogy szükséges lenne egy demokratikus társadalomban.

Mindezek alapján a kérelmező álláspontja szerint megállapítható, hogy sérült az Egyezmény 10. cikkében foglalt, a véleményalkotáshoz való joga, és az ennek előfeltételéül szolgáló, kutatási szabadsághoz való joga.

IV. - EXPOSÉ RELATIF AUX PRESCRIPTIONS DE L'ARTICLE 35 § 1 DE LA CONVENTION

STATEMENT RELATIVE TO ARTICLE 35 § 1 OF THE CONVENTION
AZ EGYEZMÉNY 35. CIKK (1) BEKEZDÉSÉVEL KAPCSOLATOS TÉNYÁLLÁS

(Voir chapitre IV de la note expicative. Donner pour chaque grief, et au besoin sur une feuille séparée, les renseignements demandés sous ch. 16 à 18 ci-après)
(See Part IV of the Explanatory Note. If necessary, give the details mentioned below under points 16 to 18 on a separate sheet for each separate comlaint)
(Ld. az útmutató IV. részét! Ha szükséges, az alább a 16-18. pontokban kért adatok panaszonként egy-egy különíven is részletezhetők)

16. Décision interne définitive (date et nature de la décision, organe - judiciaire ou autre - I'ayant rendue)
Final decision (date, court or authority and nature of decision)
Végső határozat (a határozat kelte, az azt hozó bíróság ill. hatóság, a határozat jellege)

- a Legfelsőbb Bíróság 2010. szeptember 15-én kelt, Pfv.IV.20.901/2010/4. számú ítélete a másodfokú jogerős ítélet hatályában való fenntartásáról

17. Autres décisions (énumérées dans l'ordre chronologique en indiquant, pour chaque décision, sa date, sa nature et l'organe - judiciaire ou autre - l'ayant rendue)
Other decisions (list in chronological order, giving date, court or authority and nature of decisions for each of them)
Egyéb határozatok (időrendi sorrendben felsorolva: az egyes határozatok kelte, a határozato(ka)t hozó bíróság ill. hatóság, a határozat(ok) jellege)

- a Debreceni Városi Bíróság, mint elsőfokú bíróság 2009. október 21-én kelt, 48. P. 23.996/2009/5. számú ítélete
- a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság, mint másodfokú bíróság 2010. február 23-án kelt, 2. Pf. 22.46/2009/4. számú ítélete az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatásáról és a felperes kereseteinek elutasításáról

18. Dispos(i)ez-vous d'un recours que vous n'avez pas exercé? Si oui, lequel et pour que motif n'a-t-il pas été exercé?
Is there or was there any appeal or other remedy available to you which you have not used? If so, explain why you have not used it.
Rendelkezésére áll(t)-e olyan jogorvoslat, amelyet nem vett igénybe? Ha igen, fejtse ki, hogy miért nem élt vele!

Nem állt a kérelmező rendelkezésére olyan jogorvoslat, amelyet nem vett igénybe.

V - EXPOSÉ DE L'OBJET DE LA REQUÊTE
STATEMENT OF THE OBJECT OF THE APPLICATION
A KÉRELEM CÉLJA

(Voir chapitre V de la note explicative)
(See Part V of the Explanatory Note)
(Ld. az útmutató V. részét!)

19.

A II. részben előadott tények és a III. részben kifejtett érvek alapján a kérelmező tisztelettel kéri az Emberi Jogok Európai Bíróságát, hogy állapítsa meg az Egyezmény 10. cikkének sérelmét. Ezen túlmenően a kérelmező kéri, hogy a Bíróság az Egyezmény 41. cikke alapján ítéljen meg számára igazságos elégtételt, és kötelezze a Magyar Köztársaságot minden olyan költség és kiadás megtérítésére, amely jelen kérelem benyújtásával kapcsolatosan merült fel.

VI - AUTRES INSTANCES INTERNATIONALES TRAINTANT OU AYANT TRAITÉ L'AFFAIRE
STATEMENT CONCERNING OTHER INTERNATIONAL PROCEEDINGS
EGYÉB NEMZETKÖZI ELJÁRÁSOKRA VONATKOZÓ NYILATKOZAT

(Voir chapitre VI de la note explicative)
(See Part VI of the Explanatory Note)
(Ld. az útmutató VI. részét!)

20. Avez-vous soumis á une autre instance internationale d'enquete ou de reglement les greifs énoncés dans la présente requete? Si oui, fournir des indications détaillées á ce sujet.
Have you submitted the above complaints to any other procedure of international investigation or settlement? If so, give full details.
Fenti panaszaival kapcsolatban igénybe vett-e más nemzetközi kivizsgálási ill. rendezési eljárást? Ha igen, részletezze!

A kérelmező fenti panaszaival kapcsolatban nem vett igénybe más nemzetközi eljárást.

VII – PIECES ANNEXÉES

(PAS D'ORIGINAUX, UNIQUEMENT DES COPIES)

LIST OF DOCUMENTS

(NO ORGINAL DOCUMENTS, ONLY PHOTOCOPIES)

IRATOK LISTÁJA

(NE KÜLDJÖN EREDETI IRATOKAT, CSAK FÉNYMÁSOLATOKAT!)

(Voir chapitre VII de la note explicative. Joindre copie de toutes les décisions mentionnées sous ch. IV et VI ci-dessus. Se procurer, au besoin, les copies
nécessaires, et, en cas d'impossibilité, expliquer pourquoi celles-ci ne peuvent pas être obtenues. Ces documents ne vous seront pas retournés.)
(See Part VII of the Explanatory Note. Include copies of all decisions referred to in Parts IV and VI above. If you do not have copies, you should obtain them.
If you cannot obtain them, explain why not. No documents will be returned to you.)
(Ld. az útmutató VII. részét! Mellékelje a fenti IV. és VI. fejezetben hivatkozott valamennyi határozat egy-egy másolati példányát! A határozatok másolatait Önnek kell beszereznie; ha ez nem lehetséges, fejtse ki, hogy miért nem! Az iratokat nem küldjük vissza Önnek.)

- F/1. a Fővárosi Bíróság 2010. október 14-én kelt, Pk.60383/1989 számú kivonata a Magyar Helsinki Bizottság, mint társadalmi szervezet nyilvántartási adatairól
- F/2. a Magyar Helsinki Bizottság alapszabálya
- F/3. a Magyar Helsinki Bizottság 2009. augusztus 18-án kelt, a Debreceni Rendőrkapitányságnak címzett adatkérése
- F/4. a Magyar Helsinki Bizottság 2009. augusztus 18-án kelt, a Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányságnak címzett adatkérése
- F/5. a Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság augusztus 26-án kelt tájékoztatása az adatkérés teljesítésének megtagadásáról
- F/6. a Debreceni Rendőrkapitányság augusztus 27-én kelt tájékoztatása az adatkérés teljesítésének megtagadásáról
- F/7. a Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság 2009. október 9-én kelt alperesi ellenkérelme a Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság ellen a Debreceni Városi Bíróság előtt folyamatban levő perben
- F/8. a Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság 2009. október 9-én kelt alperesi ellenkérelme a Debreceni Rendőrkapitányság ellen a Debreceni Városi Bíróság előtt folyamatban levő perben
- F/9. a Debreceni Városi Bíróság, mint elsőfokú bíróság 2009. október 21-én kelt, 48.P.23.996/2009/5. számú ítélete
- F/10. a Debreceni Rendőrkapitányság és a Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság 2009. november 11-én kelt fellebbezése
- F/11. a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság, mint másodfokú bíróság 2010. február 23-án kelt, 2. Pf. 22.46/2009/4. számú ítélete az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatásáról és a felperes kereseteinek elutasításáról
- F/12. a Magyar Helsinki Bizottság 2010. április 26-án kelt felülvizsgálati kérelme
- F/13. a Debreceni Rendőrkapitányság és a Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság 2010. szeptember 13-án kelt felülvizsgálati ellenkérelme
- F/14. a Legfelsőbb Bíróság 2010. szeptember 15-én kelt, Pfv.IV.20.901/2010/4. számú ítélete a másodfokú jogerős ítélet hatályában való fenntartásáról
- F/15. a Magyar Helsinki Bizottság kirendelt védőkkel kapcsolatos tevékenységének megjelenése a sajtóban 2009-2010-ben

(A mellékelt iratok listájából hiányzó dokumentumokat, így a kérelmező által első fokon benyújtott keresetlevelet, valamint a kérelmező másodfokon beterjesztett fellebbezési ellenkérelmét a későbbiekben pótlólag csatoljuk.)

VIII – DÉCLARATION ET SIGNATURE
DECLARATION AND SIGNATURE
NYILATKOZAT ÉS ALÁÍRÁS

(Voir chapitre IX de la note explicative.)
(See Part IX of the Explanatory Note.)
(Ld. az útmutató VIII. részét!)

22. Je déclare en toute conscience et loyauté que les renseignements qui figurent sur la présente formule de requête sont exacts.
I hereby declare that, to the best of my knowledge and belief, the information I have given in the present application form is correct.
Tiszta lelkiismerettel kijelentem, hogy jelen kérelmemben leírtak – legjobb tudomásom szerint – megfelelnek a valóságnak.

Lieu/*Place/Kelt* .....*(helység)*
Date/*Date* .....*(dátum)*

(Signature du/de la requérant(e) ou du/de la représentant(e))
(Signature of the applicant or of the representative)
(A kérelmező ill. a képviselő aláírása)